

FI lausuntopyyntö VV

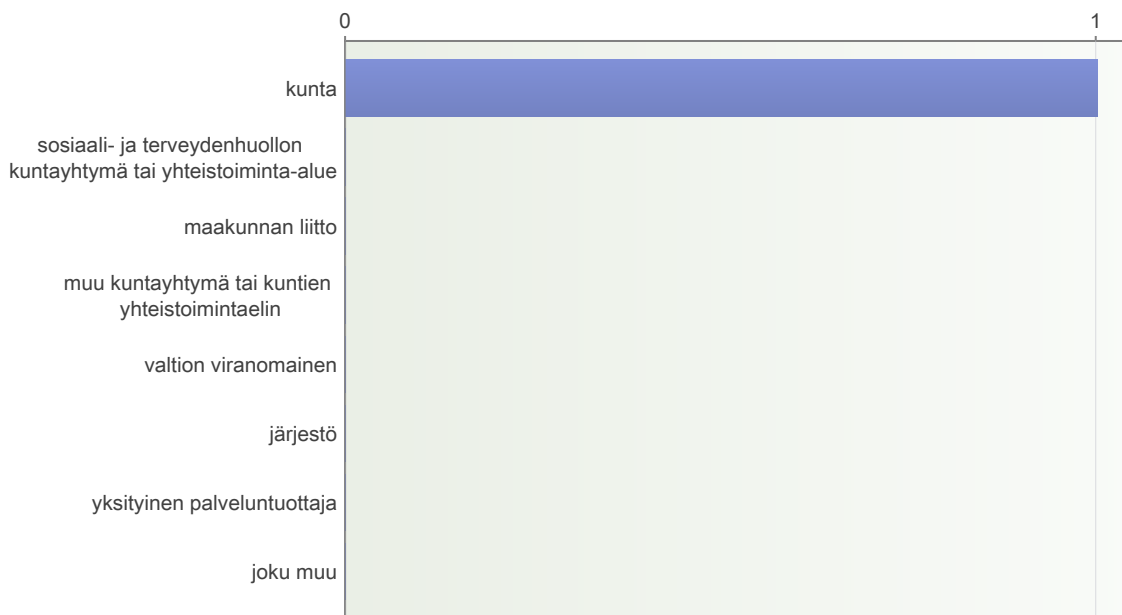
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Vaasa	Jukka Kentala	toimialajohtaja Jukka Kentala, jukka.kentala@vaasa.fi	20.3.2017	Vaasan kaupunginhallitus

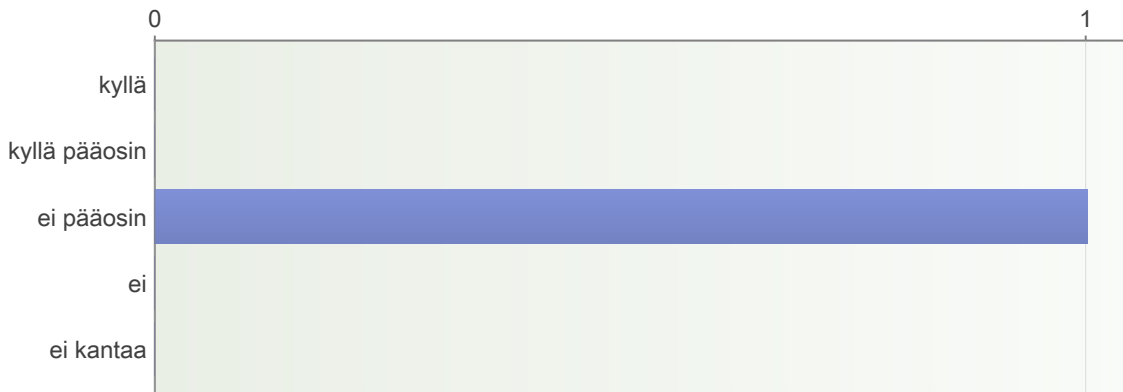
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

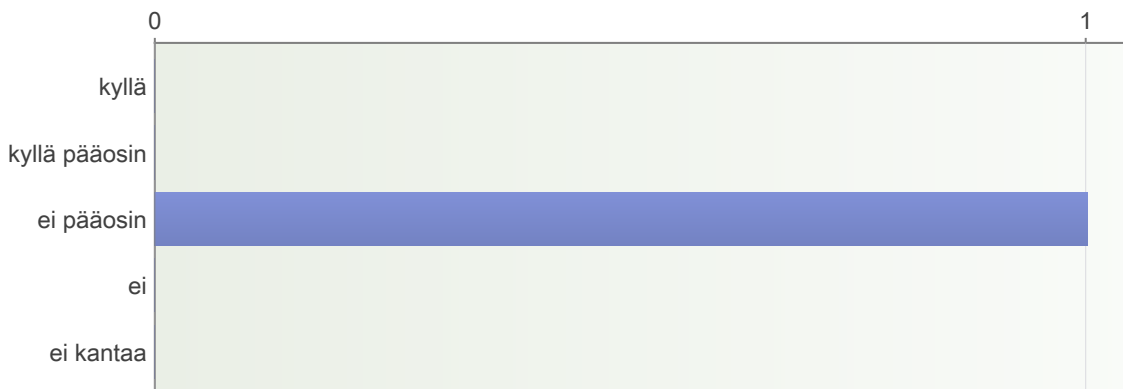
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden hallittu laajentaminen kokeilujen kautta on kannatettavaa. Nykyisellä esityksellä ja aikataululla palvelujen yhdenvertaisuus, integraation toteutuminen ja kustannusten hillintä eivät toteudu. Työterveyshuollon järjestelyt (1,8 milj. asiakkaan osalta) ovat ratkaisematta tässä yhteydessä.

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

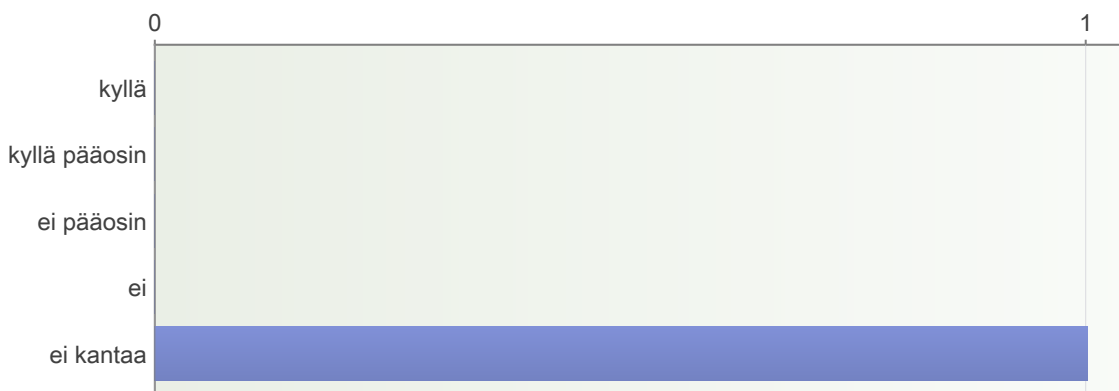
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ajatuksellisesti edistää, mutta ongelmia syntyy alueilla, missä kilpailua ja todellisia mahdollisuuksia valita palveluntuottaja ei synny tai palveluohjaus useita sote-palveluita käyttävien tai erityisryhmien osalla ei toteudu riittävän hyvin. Vaarana on entistäkin pirstaloituneempi kokonaisuus, jossa tiedonsiirto ja kustannushallinta eivät toimi. Suunniteltu reformi saattaa lisätä väestön epätasa-arvoisuutta mm. maantieteelliseen saatavuuteen ja kaupunkikeskuksiin keskittyviin palveluihin liittyen erityisesti suoran valinnanvapauden piirissä olevissa palveluissa.

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

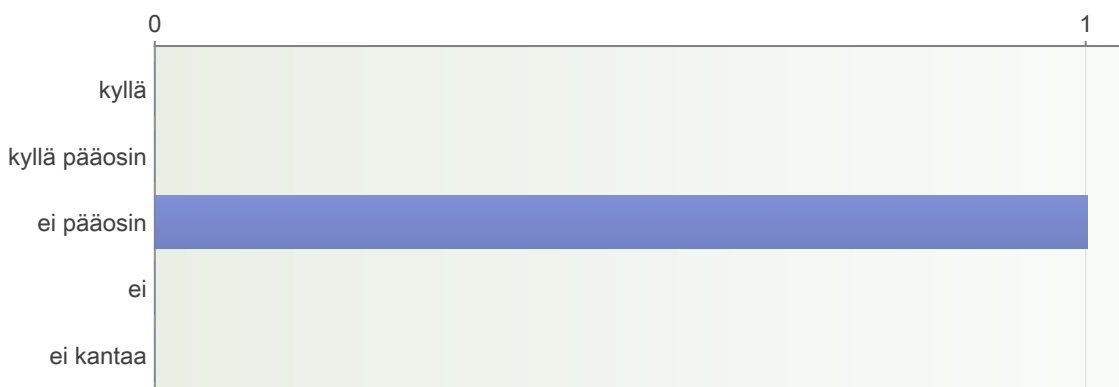
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Edellyttää aidon valintatilanteen muodostumista asiakkaalle. Ja lisäksi vaatii tarpeellisen vertailutiedon ja palveluohjauksen olemassaolon asiakkaan valinnan tueksi.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

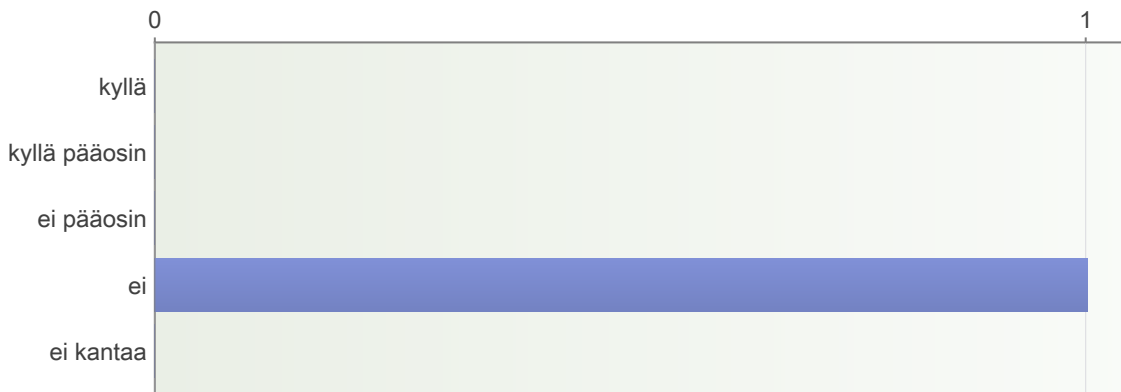
Vastaajien määrä: 1

- Laaja-alaisten palvelujen integrointi on haastavaa erilaisten toimijoiden ja sopimuskumppaneiden kesken. Maakunnan kannalta kustannusten arviointi ja hallinta muodostuu ongelmalliseksi.

Asiakaslähtöinen integraation toteuttaminen edellyttäisi parempaa yhteistä tietopohjaa ja tietojärjestelmien integraatiota.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

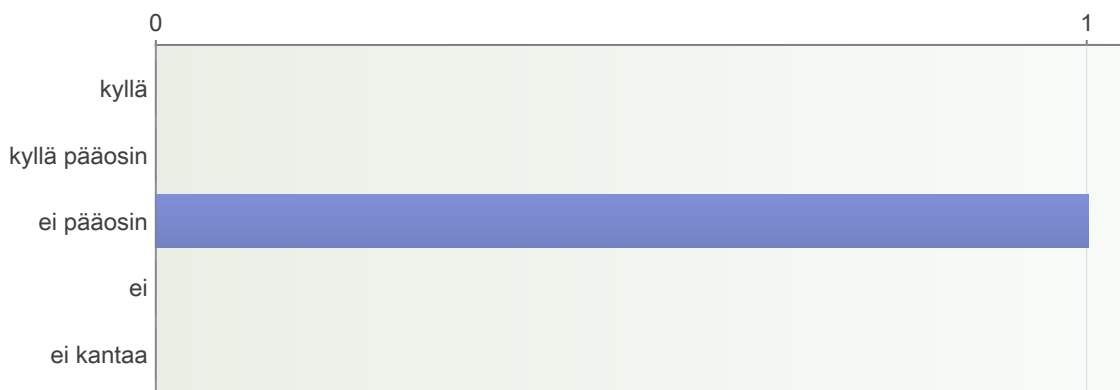
Vastaajien määrä: 1

- Tuotantotapojen ja palvelujen ohjauksen ollessa osittain maakunnan päätöksenteon ulottumattomissa kustannusten hallinta tulee olemaan vaikeaa maakunnille. Valinnanvapauden uusista elementeistä (henkilökohtainen budjetti, maksuseteli ja suora valinta) ei ole vielä riittävästi kokemuksia.

Säästöt olisivat toteutettavissa myös integraation ja tehokkaamman palveluohjauksen kautta nykyistä valinnanvapautta kevyesti laajentamalla. Asiakaslähtöisen integraation toteutuminen on välttämätöntä säästöjen aikaansaamiseksi. Tällöin ihmisen palvelutarpeet nähdään kokonaisuutena. Erikoissairaanhoidon palvelut on sovittava paremmin yhteen perustason palveluiden kanssa.

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

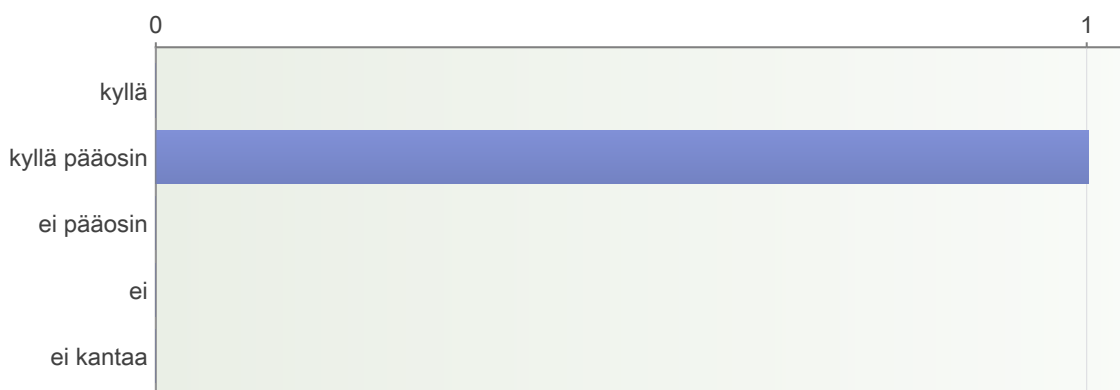
Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien todellisia itsehallinnollisia mahdollisuuksia vaikuttaa järjestämistapoihin rajataan melko oleellisesti tässä esityksessä.

Valinnanvapauden toteutuksen aikataulun väljentämistä ja mahdollisuutta ottaa käyttöön erilaisia valinnanvapauden järjestämistapoja olisi kokeiltava ennen lailla ohjattua valtakunnallista käyttöönottoa.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

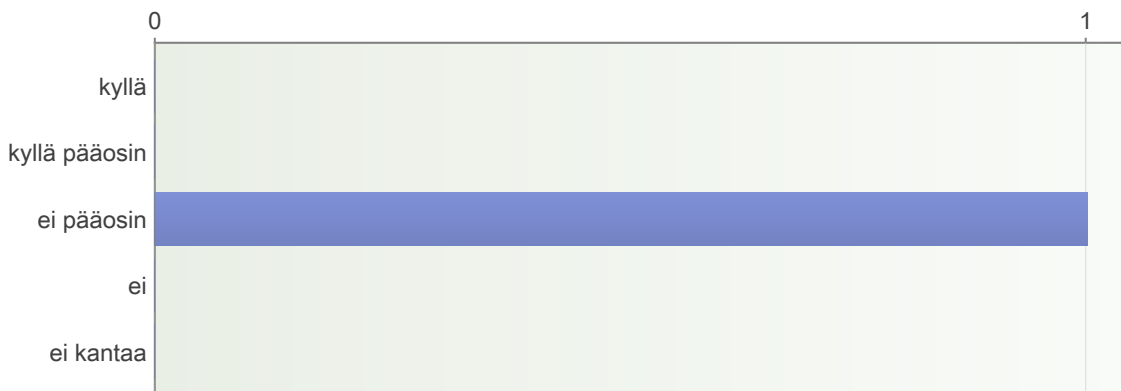
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Innovaatiot eivät sinällään ole riippuvaisia pelkästään valinnanvapauden toteutuksesta vaan muutkin sote-uudistuksen elementit tuottavat myös niiden käyttöönottoa. Sote-uudistuksen alkuperäinen ajatus kustannustehokkaasta ja asiakaslähtöisestä palveluintegraatiosta sisältää toiminnan kehittämisen ja innovatiiviset ratkaisut myös ilman valinnanvapauden elementtiä.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöittettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

19. Vapaamuotoiset huomiot.

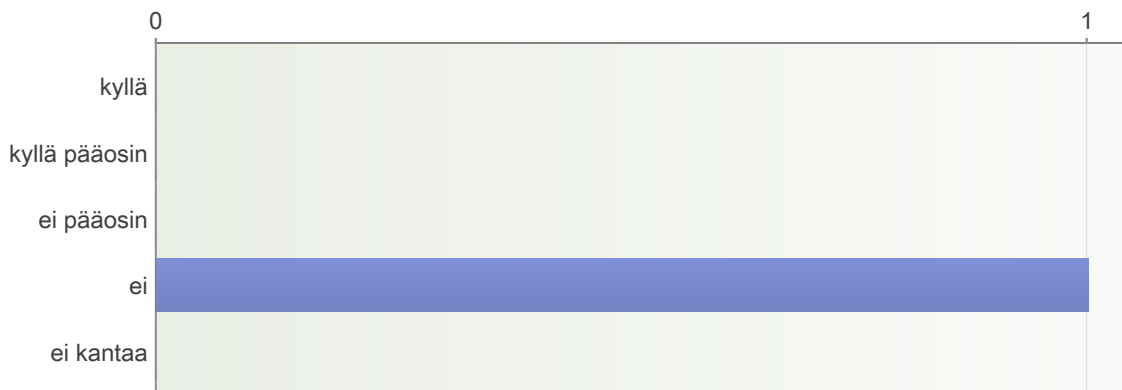
Vastaajien määrä: 1

- Tilapäisesti- ja lyhytaikaisesti annettavat palvelut epäselviä, samoin palvelutarpeen arvio niiden osalta. Samoin on määriteltävä selkeämmin neuvolatyö, päihde- ja mielenterveystyö. Laajennettuun perustason palveluiksi sote-keskusten hoitamaksi sosiaalipalveluiksi esitetään sosiaalihuoltolain 14 § 1 momentin mukaisia asiakkaan tilapäisesti ja lyhytaikaisesti tarvitsemia monialaisia sosiaalipalveluita. Asiakkaan palvelutarpeen kesto saattaa olla vaikeasti arvioitavissa.

Maakuntien olisi päästävä voimakkaammin määrittelemään oman maakuntansa suoran valinnanvapauden piirissä olevia palveluja. Vaarana on rahoittajan rooli ilman todellista vaikutusmahdollisuutta.

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

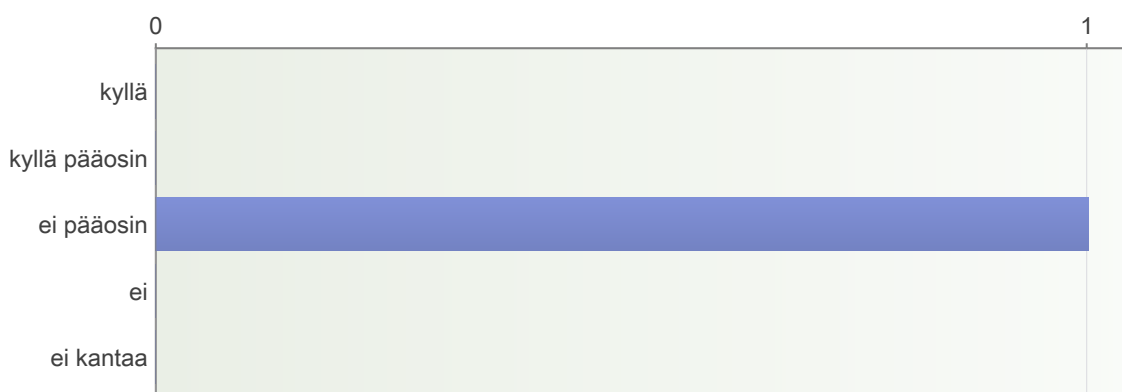
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta ei voi asettaa palvelun laatuun, saatavuuteen ja yhteensovitettavuuteen liittyviä ehtoja maksupalvelusetelituottajille (vrt. suoran valinnan palvelun tuottajat).

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

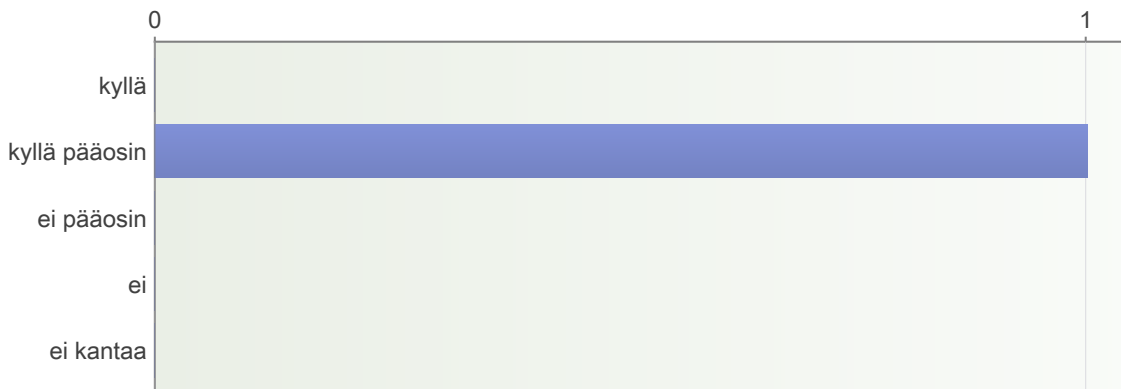
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskus ei pysty puuttumaan maksusetelipalvelun piirissä olevien laatuongelmiin, vaikka sillä onkin lakiesityksen mukaan kokonaisvastuu palvelukokonaisuudesta.

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

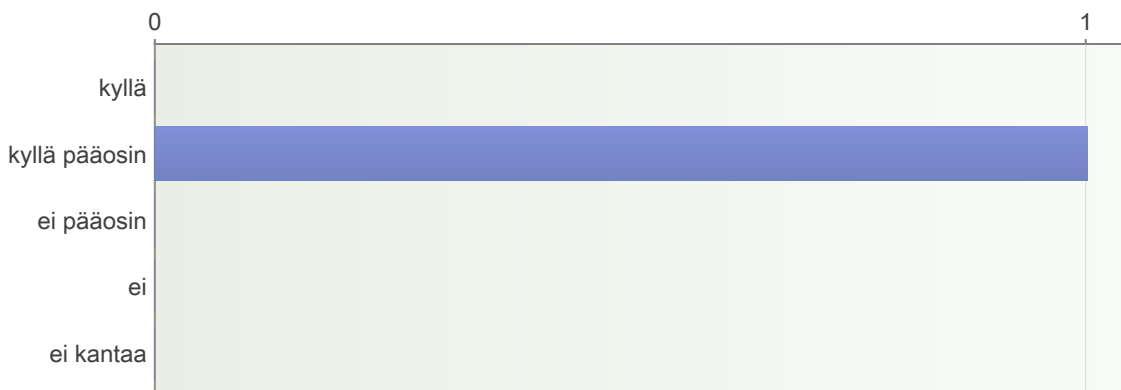
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Edellyttää sitä, että informaatio/palveluohjaus toimii moitteettomasti. Valinnan tueksi ei ole ainakaan alkuvaiheessa käytettävissä riittävästi tietoa tarjolla.

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

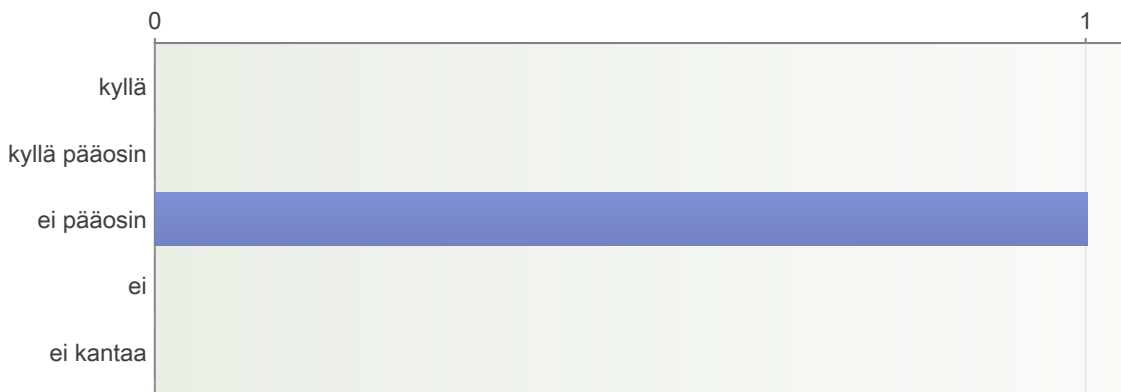
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tietyissä erityistapauksissa (esim. lastensuojelu, päihde- ja mielenterveyspalvelut) ehkä rajattava, mikäli valinnanvapaus voi vaarantaa palvelujen viivästymisen.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelillä hankittavien palvelujen määrittely on epäselvä. Johtaa sairaalatoimintojen ja erityistoimintojen yhtiöittämiseen. Maakunnalla tulisi olla mahdollisuus asettaa hyväksymiskriteerit asiakaspalvelusetelituottajille.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

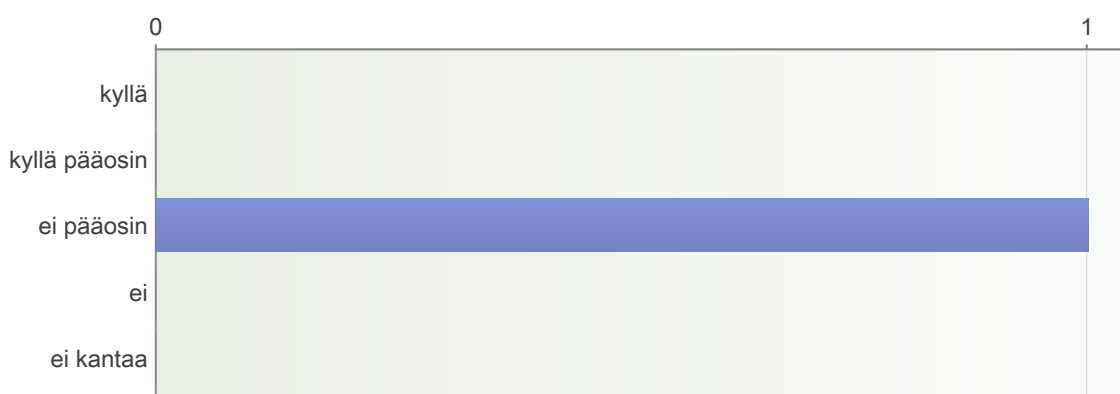
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan ohjaaminen asiakaseteleiden käytön osalta on vaikeaa. Monimutkaiset ja vaikeasti hallittavat ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet sekä hankintasuhteet.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

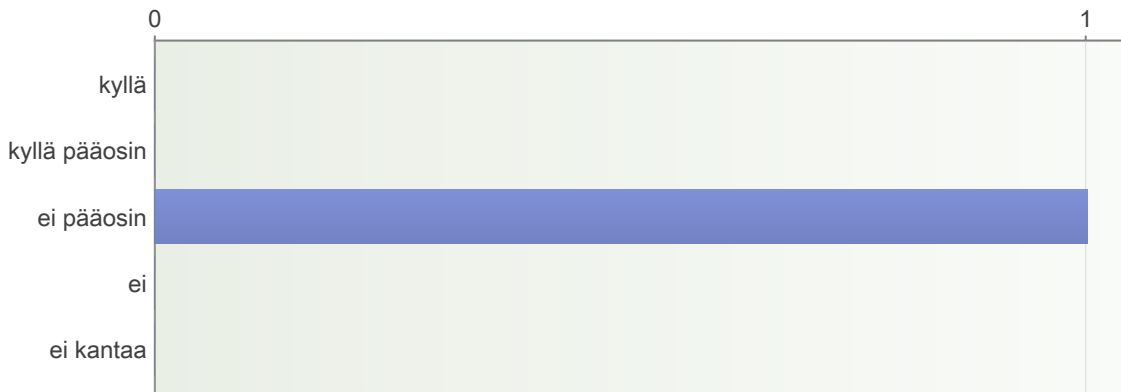
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien päätöksenteon itsehallinnon rajoittaminen on ongelmallista erityisesti sen osalta, mitä liittyy asiakassetelin vähimmäiskäyttöön (15 %). Aiheuttaa paineen erikoissairaanhoidon yhtiöittämisjärjestelyihin.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

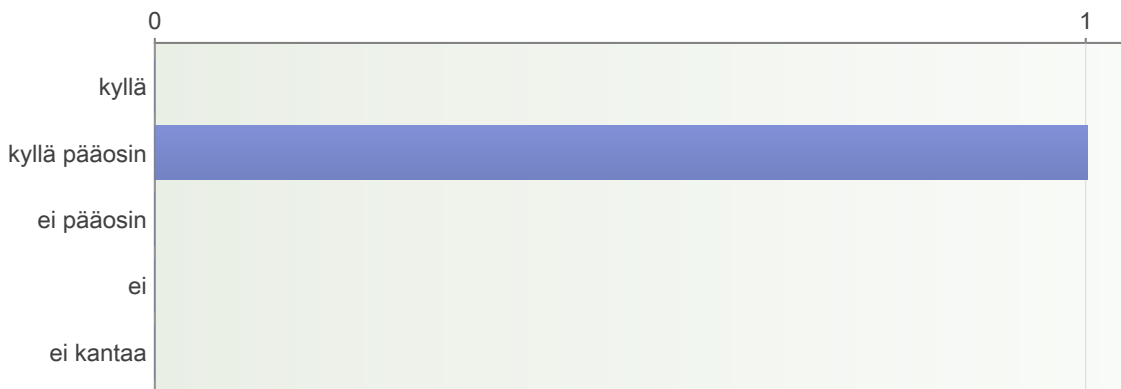
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti vaatii kokeiluja ennen käyttöönottoa palvelujen jatkuvuuden ja kustannusriskin takia.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti). Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

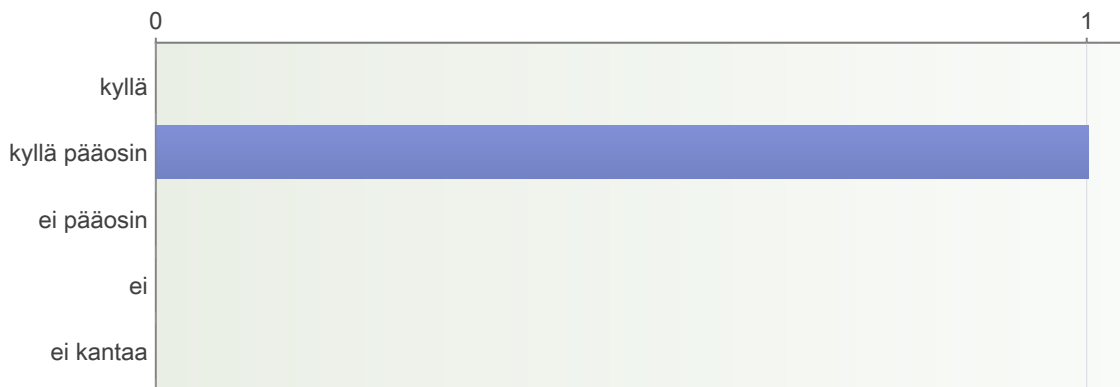
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Päätöksenteon tuen järjestelyä ei ole kuvattu riittävästi. Millä varmistetaan riittävä vertailutieto asiakkaiden valintojen tueksi?

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

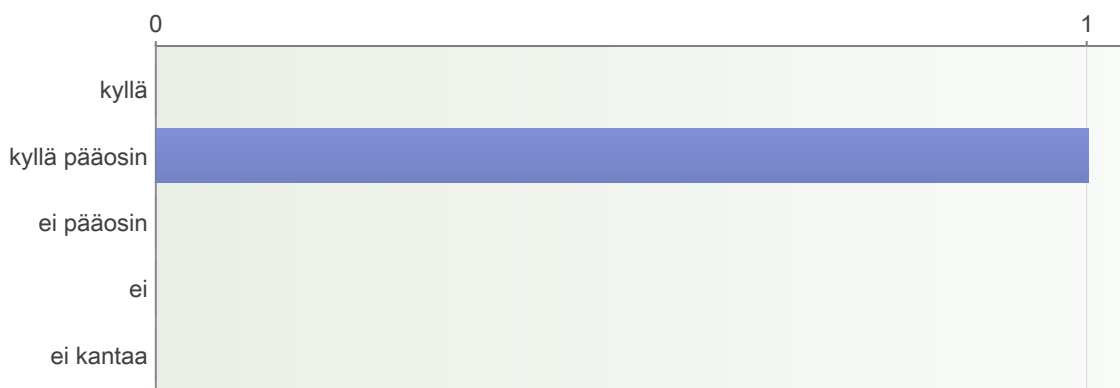
39. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaatii runsaasti valmisteluresursseja ja hallinnollista työtä maakunnalta. Hyväksymismenettelyssä otettava huomioon lääkäreiden/hammaslääkäreiden perusopetukseen ja erikoistumiskoulutukseen liittyvät järjestelyt siten, että hyväksytyillä toimijoilla tulee olla velvollisuus osallistua opetuksen ja koulutuksen järjestämiseen.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palveluntuottajien ohjaus maakunnan toimesta hankalaa. Sopimusviidakko erittäin kompleksinen.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

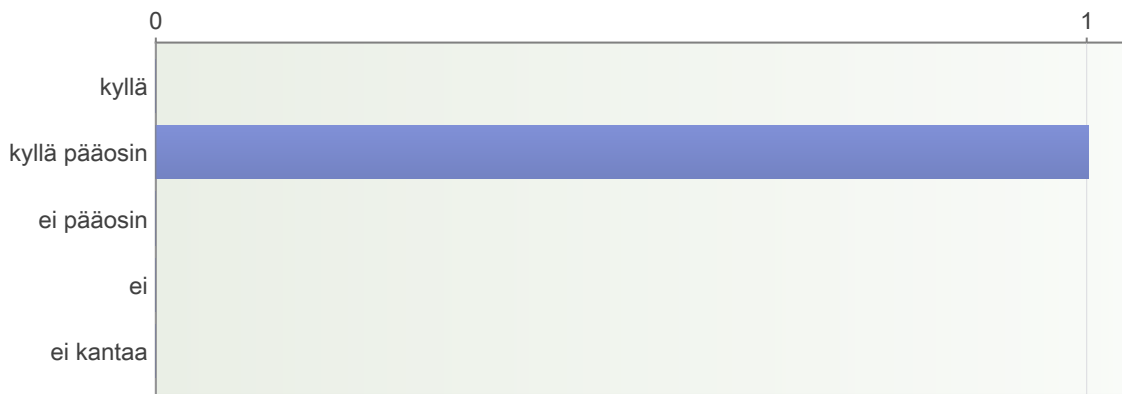
- Maakuntien on hyvä saada olla päättämässä kriteereistä. Ongelman voi tuottaa kriteerikynnyksen nouseminen liian korkeaksi ja siten pienten toimijoiden karsiutuminen.

Huomioitava opetuksen, tutkimuksen ja koulutuksen tarpeet.

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

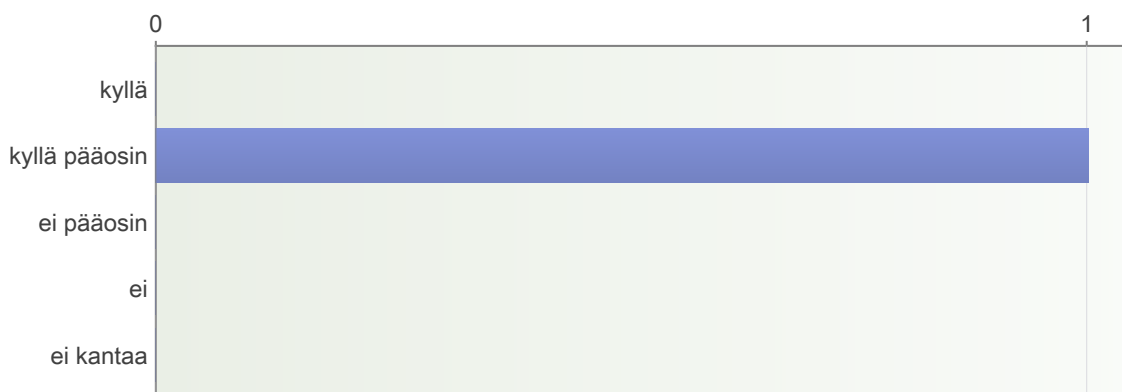
45. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Varmistettava se, että suuria kustannuksia aiheuttavia asiakkaita ei pallotella. On estettävä palveluntuottajien mahdollisuudet karsia asiakaskunnastaan kalliit tai muuten epätoivotut asiakkaat.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

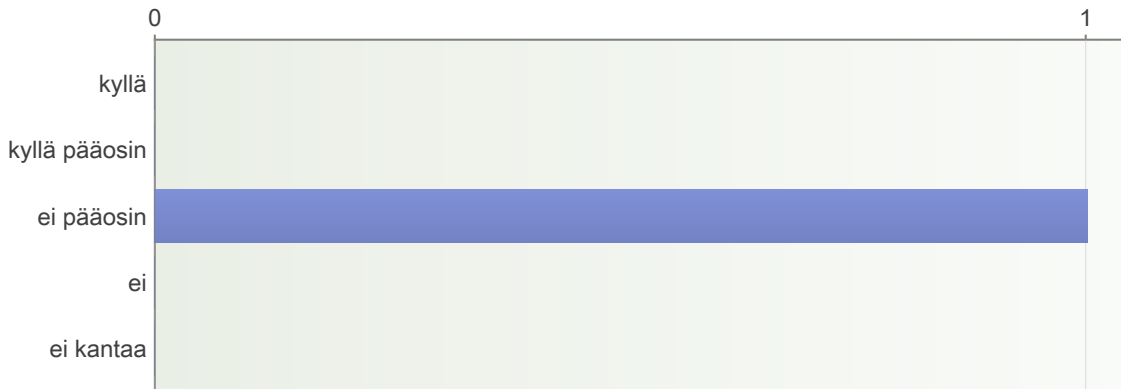
47. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pääosin kannatettavia. Rahoituksessa tulee huomioida asiakkaiden prosessien kokonaisuuksien hallinta.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäsäännökset eivät mahdollista riittävää siirtymäaikaa valinnanvapauden osalta ja ovat ristiriitaiset alkuperäisen lakiluonnoksen kanssa.

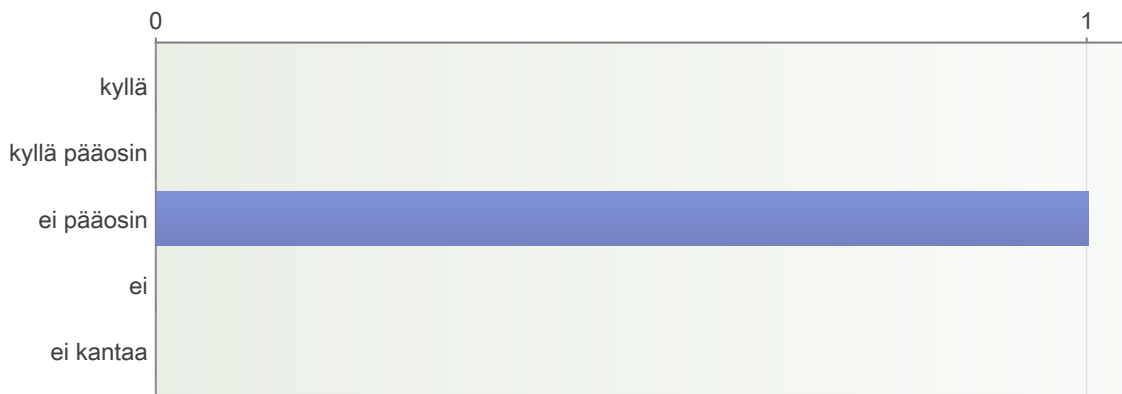
Nykyisen tuotannon yhtiöittäminen (sote-keskukset ja suun terveydenhuolto) v. 2020 mennessä on ristiriidassa niiden toiminnan aloittamisen kanssa 1.1.2019 sekä toimintaan liittyvien valmistelu-toimien aikataululle v. 2018 (palvelutuottajien ilmoittaminen, asiakkaiden informointi).

Julkista tuotantoa ei ehditä yhtiöittää ja saada kilpailukykyiseen kuntoon vuoden 2019 alkuun mennessä.

Myös tietojärjestelmien ja sopimusteknisten valmistelujen osalta suunniteltu aikataulu ei ole realistinen.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

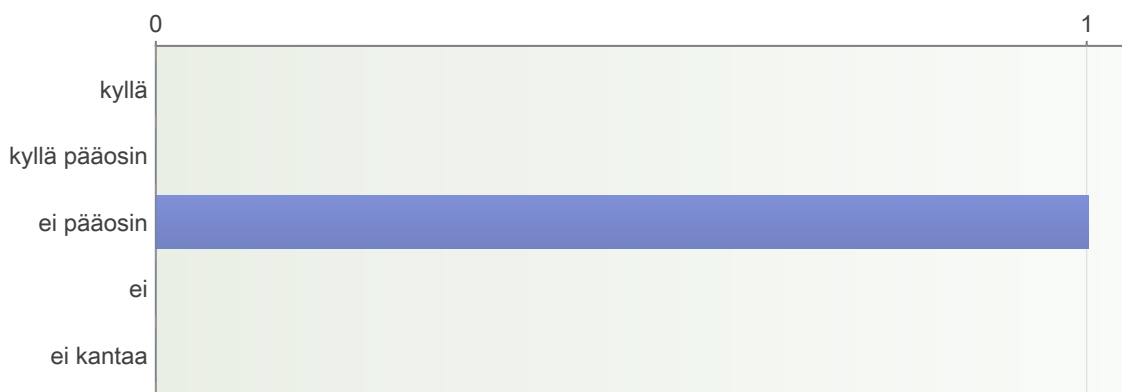
51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslainsäädäntö kaventaa selvästi maakunnan järjestämisvastuuseen liittyvää valtaa.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

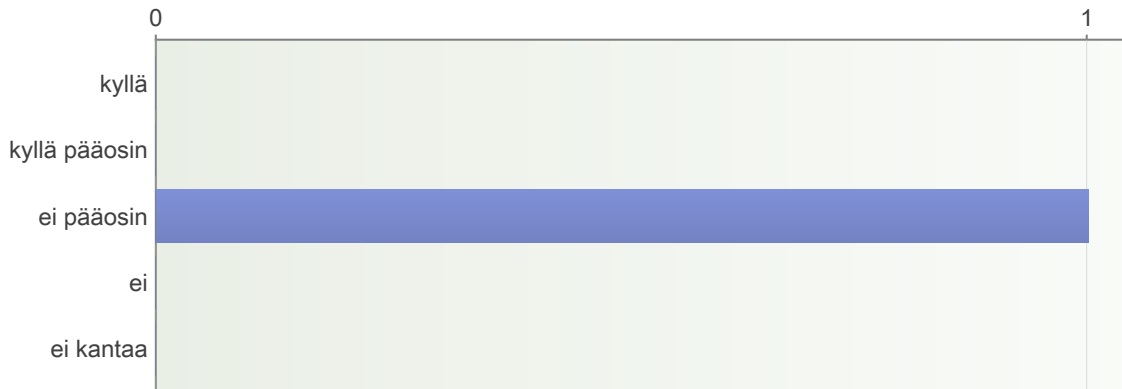
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Markkinoiden avautumisen tulisi tapahtua hitaammin, vaiheittain, lisäkokeilujen ja jatkoanalyysien mukaisesti.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Riskinä on siirtymä markkinoiden keskittymiselle suuriin yksikköihin tietyllä viiveellä.

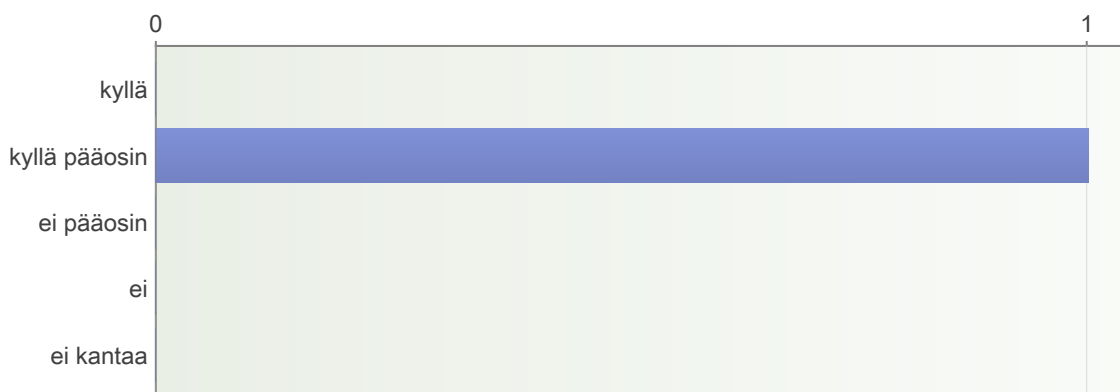
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Parhaimmillaan se parantaa hoidon pääsyyn ja laatuun positiivisesti. Epävarmuuden takia muutokset täytyisi kuitenkin toteuttaa hallitusti ja valinnanvapauden malleja kokeillen.

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

59. Vapaamuotoiset huomiot.

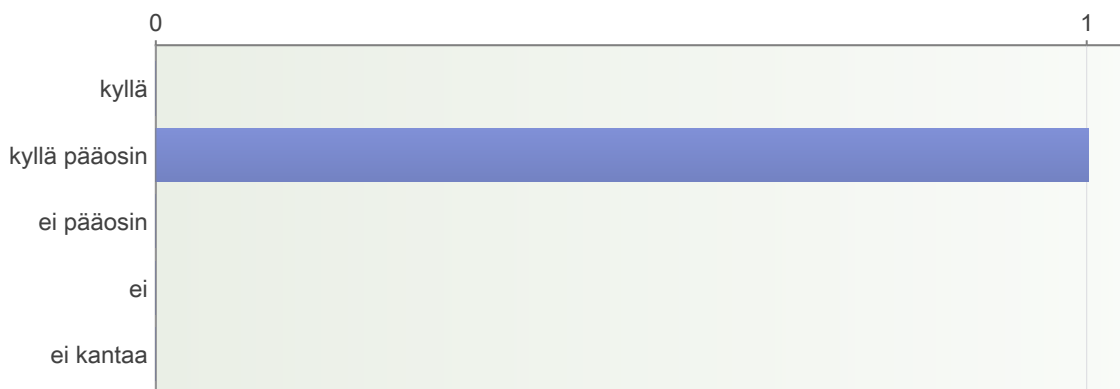
Vastaajien määrä: 1

- Korvauseriaatteet (kapitaation lisäksi) sekä vaikutukset kustannuksiin olisi kuitenkin myös järkevää testata huolella pitemmän seurantakauden aikana.

Yhteys muuhun terveydenhuoltoon uhkaa heiketä.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiantuntijaorganisaatioiden toteuttamat vaikutusarvioinnit ovat nostaneet esiin keskeiset haasteet valinnanvapauden toteuttamisessa. Vaikutusten arviointi vaikeaa, sillä uudistuksen monet yksityiskohdat ovat edelleen epäselviä tai auki.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Muutos on valtava nykyisten kuntien osalta suomalaisessa yhteiskunnassa. Toimialan osalta lähtökohtaisesti myönteinen ajatus ei saisi kaatua liian nopeaan aikatauluun ja tekemiseen vajavaisin työkaluin (esim. tietojärjestelmät).

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Vaasan kaupunki suhtautuu valinnanvapauden lisääntymiseen positiivisesti. Se voidaan toteuttaa hallitusti myös nykymuotoista valinnanvapautta laajentamalla tai riittävällä siirtymäajalla kokeilujen kautta hallituksen nykyesitystä muokaten.

Uudistuksen merkittävin vaikutus on yhtiöittämisvelvoite. Maakunnat joutuvat valinnanvapaus-lainsäädännön vuoksi yhtiöittämään suuren osan toiminnastaan (30–40 %). Maakunnan itsehallinto kaventuu, sillä se joutuu järjestämään suuren osan palveluistaan valinnanvapauden instrumentein.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- 15 § Suoran valinnan palvelut. Määrittelyt on selkeytettävä harvinaisten, mutta yleislääkäritasoisien sairauksien sekä kotiin annettavien palvelujen osalta.

19 § Myös asiakassetelin kannustinperusteinen korvaus on epäselvä ja kaipaa tarkennusta. Mitä tarkoittaa 58 §:ssä todettu vaatimus ”Kannustinperusteisen korvauksen mittareiden ja perusteiden on oltava lainsäädäntöön ja vakiintuneeseen käytäntöön perustuvaa palvelun tasoa korkeampia?”

19 § Perustason toimipisteen valinta ja 20 § Erityistason toimipisteen valinta. Pykälä tulisi selkiyttää, koska liikelaitoksen ja perustason liikelaitoksen raja on epäselvä. 20 §:n termi erityistason toimipiste tulisi määrittellä, samoin perustason liikelaitoksen vs. suoran valinnan palvelut.

Lakiluonnoksen 21 §:ssä säädettäisiin maakunnalle velvoite käyttää asiakasseteliä riittävässä määrin sen varmistamiseksi, että muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan valinnanvapaus.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vähimmäistasona on, että viisitoista prosenttia (15 %) näiden palveluiden kokonaiskuluista olisi asiakassetelin piirissä. Kiinteä vähimmäistason määrittely on perusteetonta eikä se sovi maakuntien erilaisiin olosuhteisiin. Esitämme sen poistamista.

Asiakassetelin (22 §) ja henkilökohtaisen budjetin (24 §) velvoittavuus on epäselvä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa maakunta on päättänyt ottaa käyttöön tehostetussa palveluasumisessa asiakassetelin, asiakkaalle on tarjottava asiakasseteliä 22 § 2 momentin perusteella. Todennäköisesti asiakas olisi kuitenkin oikeutettu myös henkilökohtaiseen budjettiin 26 § 1 momentin perusteella. Henkilökohtaisen budjetin yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 21 todetaan, että ”asiakkaan ja palveluntuottajan välille ei syntyisi sopimusta eivätkä asiakkaat olisi palveluja käyttäessään kuluttajan asemassa”. Kohtaa olisi syytä selkiyttää, sillä palvelutapahtumassa syntyy väistämättä jonkinlainen sopimus asiakkaan ja palveluntuottajan välille.

Joko suoran valinnan palveluja koskevasta 15 §:stä tai yhtiöittämisvelvoitetta koskevasta 40 §:stä tulisi selkeästi käydä ilmi, että maakunnan liikelaitos voisi tietyin edellytyksin tuottaa samoja perustasoisia palveluja, jotka kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin. Säännöksen tiukka tulkinta johtaisi kohtuuttomiin tilanteisiin: Esimerkiksi vaikean diabeteksen erikoissairaanhoidon tason hoito täytyisi voida hoitaa liikelaitoksessa, vaikka asiakas saman tai eri taudin vuoksi tarvitsisi suoran valinnan palveluihin kuuluvia perustasoisia suoran valinnan palveluja. Mikäli tämä ei olisi mahdollista, potilaan hoidon kokonaisuus pirstoutuisi epätarkoituksenmukaisella tavalla, aiheuttaisi haittaa potilaalle ja kasvattaisi kokonaiskustannuksia.

Lakiluonnoksen 47 §:ssä, joka koskee palvelun tuottajan vastuuta palveluista, jää epäselväksi, mikä taho on vastuussa hoitokomplikaatioiden tai vastaavien korjaamisen kustannuksista silloin, kun palvelu toteutetaan sote-keskuksen antamalla maksusetelillä: maksusetelipalveluntuottaja vai se yhtiö, jonka lukuun toimitaan.

Lakiluonnoksen 51 § 5 momentin mukaan maakunta voi määritellä erikseen erityisiä ryhmäkohtaisia kiinteitä korvauksia, jotka perustuvat kansallisiin tarvetekijöihin. Pykälästä tai perusteluista ei kuitenkaan selviä, mitä lainsäätäjää tarkoittaa kansallisilla tarvetekijöillä. Rajaus tulisi poistaa ja jättää maakunnan harkintaan se, mitkä ovat ne asiakasryhmät, joille maksetaan erityiset kiinteät korvaukset. Toisaalta momentti on osin ristiriitainen 51.3 § kanssa, jossa säädetään, että on noudatettava kansallisia kriteereitä, vaikka 5 momentissa sanotaan, että niistä voi poiketa.

Myös asiakkaan opiskelu-status olisi hyvä olla yksi kapitaatorahoituksen elementti. Erityisesti listautuneesta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) opiskelijasta maksettavan tuottajarahoituksen suoran valinnan tuottajalle tulisi olla alhaisempi.

Koululaisten ja opiskelijoiden osalta suun terveydenhuollon kapitaatio voisi olla huomattavan alhainen, koska he käyttävät koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja.

Lakiluonnoksen kokonaisuus, joka koskee Kansaneläkelaitoksen (Kela) tehtäviä korvausten maksatuksessa (61 §) ja valinnanvapauden tiedonhallintapalveluja (66 §) edellyttää merkittävää jatkovalmistelua sekä toteutusvaihtoehtojen ja eri toimijoiden vastuujon tarkentamista. Tässä tulee huomioida myös nykyisten laajassa käytössä olevien palveluseteli- ja ostopalvelutietojärjestelmien mahdollisuudet erityisesti asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin toteutuksissa. Olemassa olevat palvelusetelietojärjestelmät mahdollistavat nopean siirtymisen asiakasseteliin ja henkilökohtaista budjettia edellyttävissä toiminnallisuuksissa. Tämän johdosta Kelan roolia maksatukseen liittyen (61§) ehdotetaan tarkennettavan siten, että se koskisi alkuvaiheessa ainoastaan suoran valinnan palveluita.

Valinnanvapauden 66 § mukaisten tiedonhallintapalveluiden kansallinen toteutus ehdotetaan rajattavaksi koskemaan ainoastaan momentin 1–2 mukaista asiakkaan valinnan toteuttavaa palvelua sekä valinnanvapauden tietopalvelua. Muut tehtävät olisi tarkoituksenmukaista jättää maakuntien vastuulle, jotta niiden toteuttamisessa voidaan hyödyntää nykyisin käytössä olevia tietojärjestelmiä. Täysin uusien kansallisten tiedonhallintapalveluiden luominen ja käyttöönotto eivät ole toimeenpanon edellyttämällä aikataululla perusteltua eikä edes mahdollista.

Lakiluonnoksen 71 §:n mukaan valinnanvapauslain tullessa voimaan kumotaan laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä. Palveluseteli on laajasti käytössä varhaiskasvatuksessa. Pykälästä ei käy ilmi, onko tarkoitus lopettaa palvelusetelin käyttö myös varhaiskasvatuksen osalta.

Lakiluonnoksen siirtymäsäännöksiä koskeva 72 § on epäselvä. Suoran valinnan palvelujen tuottamista siirtymäaikana täytyy selvittää, jotta siitä käy ilmi, alkaako suoran valinnan valinnanvapaus heti 1.1.2019 ja voiko maakunta toimia suoran valinnan tuottajana liikelaitosmuodossa lain siirtymäaikana vuosina 2019 ja 2020.

Vaasan kaupunki ehdottaa valmisteltavaksi erillisen kokeilulain valinnanvapauden asteittaisen lisäämisen

tueksi. Lainsäädännössä voitaisiin asettaa tavoitteita valinnanvapauden lisäämiselle.

Esitämme myös, että palveluseteliä koskeva lainsäädäntö pidetään voimassa ja palvelusetelikäytäntöjä kehitetään. Saatujen kokemusten jälkeen voidaan arvioida pysyvän lainsäädännön tarvetta.

Jatkovalmistelussa on lisäksi syytä selvittää, onko tarkoituksenmukaista, että äitiys- ja lastenneuvolatoiminta kuuluu esityksessä suoran valinnan palveluihin.